

“DE ILLUSIE VAN DE MAAKBAARHEID”: EEN THEATERSTUK DAT DE ZORGWERELD OP SCHERP ZET

In een tijd waarin de zorg onder grote druk staat, komt huisarts Toosje Valkenburg van de beweging Optimale Zorg-Dappere dokters met een interessant initiatief. Ze maakten in samenwerking met Het MensenKoor en Heelal BV een theaterstuk genaamd De Illusie van de Maakbaarheid. Het stuk onderzoekt de complexe vraagstukken en taboes in de zorg.

De voorstelling kan worden ingezet tijdens congressen, opleidingen en buurtbijeenkomsten en bereikt daarmee een breed publiek. De Eerstelijns sprak de huisarts achter dit bijzondere project over de totstandkoming van het stuk, de thema's die het aansnijdt en de impact die het heeft.

Een arts-assistent in crisis

Het verhaal draait om een arts-assistent die zelf ernstig ziek wordt. Via haar ogen wordt het publiek meegenomen in thema's zoals over- en onderbehandeling, prestatiedruk en de administratieve last die zorgverleners dagelijks ervaren. "Als zorgverleners willen we altijd de beste zorg bieden," vertelt Valkenburg, "maar is dat wel haalbaar? En wat is het beste? Dat spanningsveld vormt de kern van het stuk."

Een koor, vertolkt door Het MensenKoor, vertegenwoordigt verschillende stemmen uit de maatschappij in het stuk. "Dit zorgt voor herkenning bij het publiek en laat zien dat zorg niet alleen een kwestie is van de arts en de patiënt, maar van ons allemaal."

Van taboes naar bewustwording

Het theaterstuk legt pijnpunten en taboes bloot die in de zorg vaak onbesproken blijven. "Een van de belangrijkste taboes is het gesprek over doodgaan," vertelt ze. "Arts en patiënt houden elkaar vaak vast in een giftige mix van hoop en wensdenken. De realiteit is dat niet alles maakbaar is. Soms is een behandeling niet in het belang van de patiënt, hoe moeilijk dat ook te accepteren is."

Andere taboes die worden behandeld zijn de hoge regeldruk en administratieve lasten, de focus op hyperspecialisatie en de gedeelde verantwoordelijkheid in de zorg. "Als je hyperspecialiseert dan kan je vast heel veel met die linker hartklep, maar je geeft jezelf een verstopplek om maar niet de verantwoordelijkheid van het geheel te nemen. Dat geldt ook voor deeltijdwerken: het kan soms een manier zijn om niet het grote plaatje op je te hoeven nemen."

Dit zijn precies de thema's die Dappere Dokters bespreekbaar wil maken. Oorspronkelijk richtte Dappere Dokters zich vooral op de medische curatieve zorg, maar inmiddels omvat het initiatief de hele zorgsector. "Dappere dokters bekt lekker, maar het had net zo goed Dappere Verpleegkundigen kunnen heten," legt Valkenburg uit. "Het gaat erom dat iedereen zijn of haar eigen dapperheid vindt. Het vraagt moed om niet te verschuilen achter ogenschijnlijk inhoudelijke argumenten die vaak een andere reden hebben dan het belang van het geheel. Die verstoppelken willen we blootleggen."

Reacties publiek

Het publiek was heel enthousiast. "Iedereen was diep onder de indruk," vertelt Valkenburg. "De reacties die we terugzien zijn wel heel verschillend omdat het publiek ook divers is. Jonge dokters en studenten reageren er anders op dan oncologen of beleidsmakers die in de zaal zitten. Maar iedereen herkent wel iets in de thema's. Mijn dochter studeert bijvoorbeeld rechten, en ook zij herkende het 'rat race-gevoel' van altijd maar moeten presteren en de beste willen zijn."

Het belangrijkste doel van de theatervoorstelling is voor Valkenburg daarmee bereikt: "Het mooie is dat iedereen de voorstelling op een eigen manier kan toepassen. Dat is uiteindelijk het doel: dat het gesprek op gang komt en mensen bewust worden van de keuzes die we in de zorg maken."

Breed bereik

Dankzij de veelzijdige opzet kan De Illusie van de Maakbaarheid op veel verschillende plekken worden opgevoerd. "We kunnen in ziekenhuizen spelen voor multidisciplinaire teams, maar ook in een buurtcentrum waar we in gesprek gaan met bewoners," legt ze uit. "Het stuk is breed inzetbaar omdat het thema's aansnijdt die iedereen raken: hoe verhoud je je tot elkaar, en hoe kun je bijdragen aan een betere zorg?"

Een belangrijke boodschap van het stuk is dat optimale zorg soms betekent dat je iets níét doet. "Mensen denken vaak dat goede zorg altijd betekent dat er een behandeling moet zijn," zegt ze. "Maar soms is het beter om niet te opereren of een behandeling achterwege te laten, omdat dat meer bijdraagt aan de kwaliteit van leven." Dit idee wordt vaak lastig gevonden, omdat het botst met de gedachte dat zorg altijd maakbaar is. Het stuk probeert die illusie te doorbreken en het gesprek daarover op gang te brengen.

De samenwerking met theatermakers

Bij de ontwikkeling van het stuk werd nauw samengewerkt met de theatermakers. "Zij brachten de theatrale en dramaturgische expertise in, terwijl wij als zorgverleners erop toezagen dat het verhaal realistisch bleef," vertelt ze. "Soms wilden ze keuzes maken die artistiek gezien sterk waren, maar die in de zorg niet zouden voorkomen. Die balans hebben we samen gevonden."

De authenticiteit van het stuk blijkt uit een bijzonder compliment dat de actrice na afloop van een voorstelling kreeg. "Iemand dacht dat ze een echte dokter was," zegt Valkenburg lachend. "Dat laat zien hoe geloofwaardig het verhaal en de uitvoering zijn."

Van taboes naar hoop

Hoewel het stuk zware thema's behandelt, biedt het ook een boodschap van hoop en vertrouwen. "Uiteindelijk draait het om de vraag: hoe kun jij bijdragen aan een betere zorg?" legt ze uit. "Het stuk nodigt mensen uit om na te denken over hun eigen rol, keuzes en verantwoordelijkheid."

De term "dapper" in Dappere Dokters is bewust gekozen en verwijst naar de deugdenleer van Aristoteles. "Dapperheid zit tussen twee uitersten: lafheid en overmoed. Het is iets kleins en persoonlijks, iets wat je helemaal zelf doet. Dapper zijn betekent ploeteren, keuzes maken en durven handelen in het belang van het geheel."

Blijvende impact

Sinds de première wordt *De Illusie van de Maakbaarheid* door verschillende uiteenlopende organisaties geboekt. Valkenburg ziet het als een waardevolle aanvulling op haar werk in de praktijk. “Ik ben licht activistisch aangelegd,” geeft ze toe, “en dit theaterstuk geeft me de mogelijkheid om mijn visie te delen en bij te dragen aan verandering.”

De impact van het stuk reikt verder dan de zaal. Het zet mensen aan het denken over hoe de zorg beter kan worden georganiseerd en welke rol zij daarin zelf kunnen spelen. “We kunnen blijven roepen om meer geld en meer mensen,” zegt ze. “Maar uiteindelijk moeten we ook durven kiezen wat we belangrijk vinden. En dat begint met een eerlijk gesprek – met elkaar en met de samenleving.”

Met *De Illusie van de Maakbaarheid* nodigt ze iedereen uit om dat gesprek aan te gaan en samen te zoeken naar wat echt van waarde is in de zorg. Een inspirerende boodschap, verpakt in een krachtig theaterstuk.